

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 3.9.2008

KOM(2008) 534 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Evropská strategie mořského a námořního výzkumu
Ucelený rámec evropského výzkumného prostoru na podporu udržitelného využívání
oceánů a moří**

1. Úvod

Mořské prostředí představuje dvě třetiny naší planety a nabízí velký potenciál pro blahobyt občanů, přičemž jeho rozsáhlé zdroje představují základ pro mnoho ekonomických činností. Pobřežní regiony EU vytvářejí zhruba 40 % jejího HDP a námořní hospodářství 3 až 5 % (viz tabulka 1).

Avšak v souvislosti s rostoucím světovým obchodem a konkurencí vytváří lidská činnost zatížení životního prostředí, jež ohrožuje mořské životní prostředí a udržitelné činnosti založené na mořském prostředí. Pokud nebudou nalezena vhodná řešení, mohla by zejména zvýšená poptávka v oblasti námořní přepravy, turistiky, rozvoje pobřeží, rybářství a akvakultury, bezpečnosti, ostražky a v podobných oblastech představovat velkou hrozbu pro mořské prostředí a biodiverzitu.

Věda a technika představují jedno z hlavních řešení pro zajištění souladu mezi udržitelným hospodářským růstem námořních činností a ochranou životního prostředí. Na otevřeném globálním trhu plyne konkurenceschopnost rozvinutých ekonomik, jako je EU, z jejich schopnosti vytvářet zboží a služby s vysokou přidanou hodnotou, jež jsou založené na znalostech. Je proto zapotřebí úsilí v oblasti VTR za účelem zvýšení jejich ekologické efektivnosti a vytvoření řešení pro překonání neudržitelného využívání zdrojů. V EU probíhá mnoho výzkumných činností v oblasti mořského a námořního výzkumu, přičemž je třeba je co nejúčinněji koordinovat.

Pro řešení komplexnosti problémů vyžadují znalosti a inovace v námořní oblasti ucelený přístup. Pro řešení komplexních otázek a nalezení ucelených řešení pro využití úplného ekonomického potenciálu moří v rámci přístupu respektujícího ekosystémy je zapotřebí integrovaného a dynamického evropského výzkumu.

V této souvislosti uznala Komise v rámci svých strategických cílů (2005–2009):

„... konkrétní potřebu celkové námořní politiky zaměřené na vývoj prosperujícího námořního hospodářství způsobem šetrným k životnímu prostředí. Taková politika by měla být podporována skvělou úrovní v námořním vědeckém výzkumu, technice a inovacích“.

Tímto stanoviskem Komise zdůraznila potřebu podporovat **vynikající** námořní výzkum a vývoj technologií v souladu se strategiemi z Göteborgu¹ a Lisabonu².

Návrh na vytvoření **Evropského výzkumného prostoru (EVP)**³ je i osm let po jeho předložení stále hlavní vůdčí vizí pro dosažení optimalizovaného a efektivního evropského výzkumného systému. Je hlavním pilířem „Lisabonské strategie“ EU pro růst a zaměstnanost založené na vytvoření „ekonomiky a společnosti založených na znalostech“.

¹ Sdělení Komise o přezkumu strategie EU pro udržitelný rozvoj ze dne 13. prosince 2005 – akční platforma (KOM(2005) 658 v konečném znění).

² Lisabonská strategie http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm.

³ Sdělení Komise – Směrem k Evropskému výzkumnému prostoru (KOM(2000) 6 v konečném znění).

V roce 2007 zveřejnila Evropská komise zelenou knihu o EVP⁴, jež hodnotí dosažený pokrok. Tato zelená kniha byla podnětem k veřejným konzultacím, na jejich základě byly v roce 2008 zahájeny nové iniciativy, jež mají dodat podnět EVP. Tyto zahrnují pět nových iniciativ v určitých oblastech EVP a posílené „partnerské“ rozhodování v rámci tzv. lublaňského procesu⁵. Navrhovaná mořská a námořní strategie je v souladu s širší politikou vývoje EVP a tvoří její část. Náleží jí klíčová úloha v evropské výzkumné politice, neboť představuje jeden z prvních pokusů o vytvoření **úplného EVP** v sektoru výzkumu. Tento proces byl zahájen v Galway⁶.

V reakci na zelenou knihu o budoucí námořní politice EU z června 2006 a následné konzultace obdržela Komise od vědeckých obcí a dalších aktérů mnoho významných příspěvků, které žádaly o nové podněty pro mořský a námořní výzkum EU. Tato výzva byla dále podpořena na Brémské konferenci uspořádané německým předsednictvím v dubnu 2007 a prohlášením vydaným vědeckou obcí zabývajících se moři na konferenci EurOCEAN 2007 v Aberdeenu v červnu 2007⁷. V prohlášení z Aberdeenu byla Komise vyzvána, aby v roce 2008 zahájila integrovanou evropskou strategii pro mořský a námořní výzkum a trvalý proces pro kontrolu jejího provádění a realizace v kontextu evropské námořní politiky.

Ve „sdělení o integrované námořní politice“ pro EU⁸ Komise znovu potvrdila svůj hlavní cíl vytvoření optimálních podmínek pro růst námořních odvětví a pobřežních regionů, přičemž bude zároveň zaručeno, že budou splněny cíle právních předpisů EU v oblasti životního prostředí, zejména pak rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí⁹.

Po sdělení o námořní politice byl schválen akční plán. V něm bylo oznámeno, že bude vypracována **strategie pro mořský a námořní výzkum** (jež je předmětem tohoto sdělení), přičemž budou konzultovány členské státy a zúčastněné strany. Tato strategie podpoří infrastrukturu, vzdělávání, vytváření kapacit a nový mezioborový přístup¹⁰.

Cílem strategie je navrhnout prostředky pro lepší integraci mezi mořským a námořním výzkumem. Uznává se důležitost trvalého úsilí v různých oborech mořského a námořního výzkumu (např. čistší a účinnější lodní motory, lepší konstrukce lodí, optimální logistika dopravních toků, bezpečnost a zabezpečení námořních činností, image námořní dopravy atd.), ovšem sdělení se soustředí spíše na zlepšení interakce mezi mořským a námořním výzkumem a méně se zabývá etablovanými odvětvími výzkumu.

⁴ Zelená kniha – Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy {KOM(2007) 161 v konečném znění}.

⁵ Závěry Rady o zahájení „lublaňského procesu“ – k plné realizaci evropského výzkumného prostoru, přijaté dne 30. května 2008.

⁶ Prohlášení z Galway, ze dne 13.–14. května 2004 – http://www.eurocean2004.com/pdf/galway_declaration.pdf.

⁷ Prohlášení z Aberdeenu, červen 2007: http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/Aberdeen_Declaration_final_2007.pdf.

⁸ Sdělení Komise – Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii, (KOM(2007) 575 v konečném znění).

⁹ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/56/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti mořské environmentální politiky (rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí), Úř. věst. L 164 ze 25. června 2008.

¹⁰ Akční plán SEK(2007)1278 ke sdělení „Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii“ KOM(2007)575, oddíl 5, Vytváření znalostní a inovační základny pro námořní politiku.

Tabulka 1 – Námořní hospodářství (*Fakta a čísla – zelená kniha – Směrem k budoucí námořní politice Unie*)

Námořní hospodářství je diverzifikované a záležitosti s ním spojené jsou často navzájem protichůdné:

- Námořní doprava (90 % vnějšího obchodu a 40 % vnitřního obchodu EU je uskutečňováno po moři; více než 1 200 evropských přístavů překládá 3,5 miliard tun a přepravuje 350 milionů cestujících za rok).
- Loďářství (loděnice a výrobci námořního vybavení vytvářejí přímo a nepřímo 0,8 milionu vysoce kvalifikovaných pracovních míst a dosahují obrátu ve výši 90 miliard EUR; Evropa má celosvětově vůdčí postavení ve stavbě lodí s velmi komplexní technikou, jako jsou trajekty a výletní lodě).
- Energie (moře a oceány nabízejí velmi málo využívané zdroje alternativních energií jako elektrárny využívající přílivu a odlivu a vln, jakož i a větrných elektráren u pobřeží o hodnotě 121 milionů EUR v roce 2005).
- Rybářství a akvakultura (0,5 milionu pracovních míst; 0,3 % HDP EU, což odpovídá zhruba 20 miliardám ročně; na akvakulturu připadá 19 % celkové produkce rybolovu v Unii).
- Turistika a pobřežní oblasti (na námořní turistiku připadají 3 miliony pracovních míst a obrát 72 miliard EUR v roce 2005).
- Nové zdroje a modrá biotechnologie (nově vznikající odvětví, u něhož se předvídá růst ve výši 10 % ročně a celosvětový trh v hodnotě 2,4 miliard EUR).

2. PŘÍSTUP

Strategie navrhne konkrétní opatření a mechanismy pro zlepšení efektivnosti a vysoké úrovně mořského a námořního výzkumu pro řešení výzev a příležitostí, jež skrývají oceány a moře.

Nadále již nepostačuje čistě odvětvové a tematické pojetí výzkumu. Výzkum na úrovni EU může hrát úlohu při posilování společného úsilí mezi vědeckými obcemi činnými v oblastech mořského a námořního výzkumu, jež přesahují konkrétní odvětví. Účinnější integrace a spojení vědomostí a zdrojů vytvářejí spolu s dlouhodobě udržitelným partnerstvím základ pro společnou definici potřeb a priorit výzkumu.

Strategie proto stanoví:

1. řešení **komplexnosti systému** a vzájemných součinností větší integrací vědomostí a výzkumu. Zaměří se na překonání tradičních hranic mezi vědou a politikou, vědou a technikou, jakož i vědeckými disciplinami a průmyslovými odvětvími. Určí způsoby podpory skvělé úrovně, jakož i multidisciplinárního a víceoborového výzkumu a inovací;
2. zavedení nových forem rozhodování do výzkumu, jejichž cílem bude nalezení konsensu mezi všemi zúčastněnými stranami a vedení stálého dialogu mezi vědci,

tvůrci politiky, zástupci průmyslu a občanské společnosti. Řízení bude vycházet z pěti hlavních zásad lublaňského procesu.

Úlohou Evropské komise při provádění této strategie je:

- úplné využívání všech nástrojů Společenství, včetně 7. rámcového programu pro výzkum pro dosažení cílů strategie;
- usnadňovat koordinovaný postup členských států, jenž přispívá k dosahování cílů strategie;
- dohlížet na provádění a stálé přizpůsobování strategie v partnerské spolupráci s členskými státy a vědeckými obcemi činnými v oblasti mořského a námořního výzkumu.

Opatření budou prováděna Evropskou komisí v partnerské spolupráci s členskými státy, třetími zeměmi a aktéry z oblasti mořského a námořního výzkumu.

3. ŘEŠENÍ KOMPLEXNOSTI SYSTÉMU

Při řešení komplexnosti systému bude třeba zohlednit následující aspekty:

- **Vytváření kapacit:** podpora rozvoje nových prostředků k dosažení ambicióznějších cílů ve výzkumu. Mnohé infrastruktury jsou zastaralé; specializované infrastruktury jsou nákladné. Pro získání nových odborníků a řešení mezioborové povahy výzkumu je zapotřebí nových dovedností a vzdělávacích iniciativ.
- **Integrace** zavedených výzkumných oborů v oblasti mořského a námořního výzkumu. Je zapotřebí usilovat o užší integraci znalostních a výzkumných týmů prostřednictvím výměny myšlenek, budování sítí a výměnou informací, aby byla obnovena skvělá úroveň ve vědě. Podporou mezioborové integrace a zlepšením transferu znalostí bude možné, aby stávající a nově vznikající trhy v oblastech, jako je modrá technologie, energie, akvakultura a bezpečnost, mohly využít inovací založených na znalostech a zároveň dosáhnout trvalé udržitelnosti námořních činností, tvorby nových pracovních míst a lepších procesů a produktů.
- **Synergie** s členskými státy, regiony a průmyslovými odvětvími a mezi nimi navzájem. Výdaje Společenství na výzkum představuje pouze malou část veřejných prostředků určených na VTR. Větší část veřejných prostředků určených na výzkum v Evropě plyne z vnitrostátních a regionálních programů. Výdaje EU na výzkum však nedosahují cíle stanoveného v lisabonské agendě, v níž se členské státy zavázaly vynakládat 3 % svého HDP na výzkum a vývoj¹¹. Je proto bezpodmínečně nutné, aby členské státy a regiony využívaly nástroje Evropského společenství, jako je rámcový program pro výzkum, fond soudržnosti a rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace, a posílily tak veřejné a soukromé investice.

¹¹ Sdělení Komise zde dne 11. září 2002 – Více výzkumu Evropě: dosažení 3 % HDP {KOM(2002) 499 v konečném znění}.

Mezinárodní dimenze námořní politiky EU je důležitým aspektem, jenž se dotýká těchto tří okruhů činnosti. Je skutečností, že moře a oceány obklopující Evropskou unii a její nejvzdálenější regiony jsou sdíleny se třetími zeměmi. Mezinárodní vědecká spolupráce je důležitým nástrojem pro koordinovanou a integrovanou správu námořních činností ve sdílených mořích. Další přínosy mezinárodní dimenze plynou z možnosti využívat vzájemného obohacování v oblasti poznatků a dovedností a dosáhnout kritického množství, jehož by u některých kategorií nemohlo být samotnou Evropskou unií dosaženo.

V následujících částech jsou uvedeny různé aspekty, u nichž je zapotřebí nalézt řešení, jakož i jejich rozsah. Následně budou rozděleny na konkrétní činnosti, jež budou prováděny v nadcházejících letech. Tyto činnosti budou prováděny v duchu EVP v partnerské spolupráci s různými účastníky činnými v mořské a námořní komunitě a Komisi.

3.1. Vytváření kapacit

Rozsah působnosti

- Budování nové výzkumné infrastruktury a infrastruktury pro pozorování;
- podpora nových a mezioborových výzkumných dovedností a kapacit pro inovace;
- rozvoj nových modelů pro vyšší vzdělávání v mořské/námořní oblasti (např. skrze příslušné znalostní a inovační společenství na Evropském inovačním a technologickém institutu, EIT);
- zjišťování nových možností financování kombinujících různé zdroje investic.

Pokud Evropa chce zůstat v čele námořního výzkumu, musí určit prostředky, jež umožní posílit výzkumnou kapacitu. Výzkumné kapacity zahrnují inovativní způsoby financování, nové výzkumné infrastruktury a výchovu nové generace výzkumných pracovníků a inženýrů. Evropské strategické fórum pro výzkumnou infrastrukturu (ESFRI) vypracovalo seznam výzkumných infrastruktur v oblasti mořského výzkumu, jež mají klíčový význam. Tento seznam je dobrým základem pro stanovení priorit v této oblasti.

Důležité je také úsilí o podporu rozvoje lidských zdrojů, aby se kariéra výzkumníků a jejich mobilita staly atraktivnější. Pro podporu hospodářského a ekologického rozvoje v mořských a námořních odvětvích je zapotřebí vysoce kvalifikovaných výzkumníků a podpůrného personálu.

Strategie bude podporovat výměnu personálu v průmyslu a výzkumu a mezi těmito dvěma oblastmi, a to společně s rychlou integrací nových znalostí do oblastí vzdělávání a celoživotního učení. Znalosti by měly být vyměňovány mezi výzkumnými ústavy a institucemi vyššího vzdělávání. Je třeba rovněž zohlednit činnosti nově založeného EIT a jeho znalostních a inovačních společenství.

Opatření, jež je třeba provést

- (1) Trvale udržitelná podpora pro specializované celoevropské výzkumné infrastruktury¹², jichž je zapotřebí pro řešení zjištěných výzev a využití příležitostí, včetně těch, které jsou navrženy v rámci stávající cestovní mapy Evropského strategického fóra pro výzkumné infrastruktury a iniciativ pro výzkumné infrastruktury (I3) 7. rámcového programu pro výzkum;
- (2) definování investičních požadavků na evropské úrovni (včetně jejich provozních nákladů) na nové infrastruktury, jichž je zapotřebí pro podporu celoevropského a mezinárodního mořského a námořního výzkumu (např. s využitím fondů politiky soudržnosti pro spolufinancování).
- (3) rozvoj vhodných nových a mezioborových dovedností, vzdělávání a inovačních kapacit pro řešení stávajících socioekonomických a kulturních trendů a požadavků;
- (4) posouzení efektivnějšího využívání stávajících a nových lidských a finančních zdrojů. Ty mohou být vytvářeny v rámci stávajících režimů na evropské, vnitrostátní a regionální úrovni (např. využívání pokynů pro státní podporu zaměstnanosti, vzdělávání a odborné přípravy, příležitostí, jež nabízejí fondy politiky soudržnosti jak pro lidské zdroje, tak i MSP na účely VTR, příležitostí, jež nabízí program Leonardo da Vinci na vzdělávání a odbornou přípravu, rámcové programy pro výzkum, rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace atd.).

Komise v roce 2009 podpoří za těmito účely několik činností, zejména s cílem rozvoje trvale udržitelné podpory pro specializované celoevropské výzkumné infrastruktury a usnadnění mapování potřeb regionální výzkumné struktury pro doplnění cestovní mapy vypracované Evropským strategickým fórem pro výzkumné infrastruktury a iniciativ pro výzkumné infrastruktury. Komise bude rovněž motivovat členské státy a regiony, aby pro tyto účely využívaly dostupné fondy Společenství a přijaly koordinovaný přístup k novému modelu pro vzdělávání a rozvíjely politiku námořní infrastruktury, jež podporuje skvělou úroveň v Evropě, což zaručí přístup pro vědce z malých a nových členských států bez výzkumných infrastruktur.

3.2. Integrace

Rozsah působnosti

- Stanovení mezioborových výzkumných cílů mezi tradičně uzavřenými výzkumnými oblastmi: např. změna klimatu, dopravy, energie, biotechnologie, životní prostředí a potraviny, jakož i podpora mezioborového přístupu;
- zabezpečení užší integrace a efektivnějšího využívání mořských databází;

¹² Např. oceánské observatoře, specializovaná výzkumná plavidla, podmořské technologie, systémy pozorování oceánu pomocí satelitů a přímo na místě, zařízení pro trvalé pozorování a sběr dat, databáze a informační portály, vysoce výkonné počítače, modelování a pevninská zařízení.

- optimalizace využívání stávajících výzkumných infrastruktur;
- posilování dlouhodobých regionálních uskupení;
- posílení transferu vědomostí a technologií.

Mořský a námořní výzkum zahrnují různé vědecké a technologické disciplíny. Pro vytvoření **mezioborového přístupu** je zapotřebí integrace. Toto sdělení určilo hlavní oblasti výzkumu, u nichž je nezbytný mezioborový přístup. Tyto oblasti jsou uvedeny v tabulce 2. Při řešení těchto mezioborových výzkumných záležitostí se bude zvláštní pozornost věnovat integraci socio-ekonomického výzkumu a dopadu možností řízení.

Pro mořskou vědu na světové úrovni je zapotřebí specializovaných a sofistikovaných výzkumných infrastruktur, jež jsou nákladné. V současnosti se většina infrastruktur provozuje s ohledem na vnitrostátní priority. Pro optimalizaci jejich využívání bude nezbytné vybudovat trvalé a vzájemně se doplňující vazby mezi vlastníky infrastruktur, jež budou založeny na společných plánech pro budoucí investice a **standardizaci** metodologií v oblasti metrologie, pozorování a podávání zpráv.

V mnoha pobřežních regionech EU vznikla za podpory různých finančních nástrojů na úrovni Společenství, členských států a regionů námořní seskupení. Tato seskupení mohou být hlavním místem pro diskusi o potřebách námořního výzkumu a dohodnutých opatřeních, jež je třeba provádět a integrovat na regionální úrovni.

Opatření, jež je třeba provést

- (1) Rozvoj mezioborové integrace mezi různými oblastmi mořského a námořního výzkumu a technologického rozvoje.
- (2) Podpora integrovaného využívání evropských infrastruktur mořského výzkumu ze strany jejich vlastníků s důrazem na harmonizaci postupů.
- (3) Nalezení mechanismů pro trvale udržitelnou podporu a řízení údajů o mořích, včetně zmapování evropských vod a integraci námořních kontrolních systémů.
- (4) Na regionální úrovni je třeba stavět na existujících námořních uskupeních, jež jsou podporovány v rámci iniciativy „Regiony znalostí“, mapovat stávající příležitosti pro rok 2009 a podpořit dlouhodobé vytváření seskupení v rámci regionální politiky Společenství.
- (5) Za úzké spolupráce s útvary Komise využít iniciativy Regiony pro hospodářskou změnu¹³ politiky soudržnosti pro další rozvoj regionálních činností v této oblasti.
- (6) Ve spolupráci s aktéry z mořských a námořních odvětví poskytovat podpůrná opatření s cílem umožnit screening odborných znalostí v oblastech mořské a námořní technologie, aby se podpořil jejich rychlý přenos na úrovni EU.

¹³ KOM(2006)675 http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm.

V letech 2009–2010 Komise zveřejní nabídková řízení v rámci 7. RP týkající se hlavních témat výzkumu uvedených v tabulce 2. V partnerské spolupráci s členskými státy a vědeckou obcí činnou v oblasti mořského výzkumu předloží na evropské úrovni možnosti sdílení rozvoje klíčových mořských výzkumných infrastruktur, jakož i optimalizaci v jejich využití.

Komise bude v roce 2009 koordinovat výstavbu evropské námořní sítě pro pozorování a sběr dat (EMODNet)¹⁴, jež bude propojena s GEOSS¹⁵ a GMES¹⁶.

Rovněž bude usilovat o využití „Iniciativy regiony znalostí“ pro podporu regionálních námořních uskupení, jakož i synergií mezi regionálním námořním výzkumem a inovačními strategiemi.

Zvláštní pozornost bude věnována rovněž Inovačnímu programu Společenství s cílem podpory eko-inovací a přenosu odborných znalostí v oblasti mořské a námořní technologie na úrovni EU.

A konečně bude Komise dohlížet na to, aby nástroje 7. RP přispívaly k výzkumným a inovačním schopnostem místního průmyslu.

Tabulka 2 – Seznam hlavních výzkumných témat, u nichž je zapotřebí mezioborový přístup

Změna klimatu a oceány

Je zapotřebí lepšího zjišťování a hodnocení dopadů změny klimatu na oceány a pobřežní oblasti. Důležité jsou rovněž možnosti zmírnění nebo co nejlepšího využití dopadů změny klimatu, jakož i rizika a příležitosti spojené se Severním ledovým oceánem.

Dopad lidských činností na pobřežní a mořské ekosystémy a hospodaření s nimi

Pobřežní a mořské ekosystémy jsou dotčeny jak činnostmi, které jsou prováděny na pevnině, tak i námořními činnostmi. Klíčový význam má lepší pochopení a zmírnění kumulativních účinků těchto činností skrze ekologicky účinnější technologie.

Přístup k hospodaření se zdroji a územnímu plánování orientovaný na ekosystémy

Integrovaný přístup k hospodaření s mořskými zdroji orientovaný na ekosystémy, jakož i poznatky pro rozvoj pobřežního a mořského územního plánování, jež mají napomoci řízení mořských a námořních činností a jejich udržitelnému rozvoji.

Mořská biodiverzita a biotechnologie

Mořské prostředí je místem výskytu významné části biodiverzity na zemi. Potřebujeme více poznatků o funkcích, evoluci, ochraně, a využívání mořské biodiverzity (přičemž využívání zahrnuje biotechnologii a bio-plánování).

¹⁴ Oddíl 3.3 Akčního plánu SEK(2007)1278 ke sdělení „Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii“ KOM(2007)575) stanoví vytvoření evropské námořní sítě pro pozorování a sběr dat.

¹⁵ Globální systém systému pozorování Země (GEOSS) – <http://earthobservations.org/>.

¹⁶ Globální sledování životního prostředí a bezpečnosti (GMES) - <http://www.gmes.info/>.

Kontinentální šelfy a volné moře

Lepší porozumění sedimentům na kontinentálních šelfech a volném moři, chování plynohydrátů, hlubokomořským ekosystémům a technologie potřebné pro lepší pozorování širého moře.

Funkční oceánografie a námořní technologie

Je zapotřebí dalšího pokroku v rozvoji hlavních mořských služeb v rámci GMES s ohledem na zlepšení prognózy pohybu moře a jeho dynamiky, hodnocení rizik, jako je růst řas nebo dopad znečištění, a podpora záležitostí námořní bezpečnosti.

Využívání mořských obnovitelných zdrojů energie

Oceán je velkým zásobníkem energie a mnoho mořských procesů je možné využít pro výrobu energie. Potřebujeme více poznatků o tom, jak využívat potenciálu vzdušných proudů u pobřeží, mořských proudů, vln a přílivu a odlivu.

3.3. Synergie

Rozsah

- Podpora synergií na celostátní a regionální úrovni;
- lépe koordinovaná mobilizace dostatečného a trvalého financování ze zdrojů EU, členských států a regionů pro výzkum tak, aby bylo dosaženo kritického množství pro řešení hlavních mezioborových výzev v oblasti námořního výzkumu;
- přilákání většího množství soukromých investic, mj. prostřednictvím činností Evropských technologických platforem a jiných společných iniciativ nesených průmyslem.

Je mimořádně důležité, aby prostředky pro mořský a námořní výzkum v rámci 7. RP byly využity na podporu synergií mezi činnostmi členských států v oblasti výzkumu a v případě nutnosti pro **dosažení kritického množství** pro řešení hlavních mezioborových výzev v oblasti námořního výzkumu.

Rámcový program Společenství pro výzkum a technický rozvoj může díky svým různým režimům financování tento proces usnadnit¹⁷. Pomocí sítě excellence¹⁸ má být dosaženo trvalého strukturujícího účinku v oblasti dovedností, znalostí a infrastruktury. Koordinační činnosti napomáhají výzkumným komunitám rozpoznat mezery a definovat společné priority pro budoucí výzkum.

Programy ERA-NET¹⁹ napomáhají vnitrostátním organizacím financujícím výzkum koordinovat jejich úsilí a řešit společné výzvy. To může vést k použití nástroje ERA-NET+,

¹⁷ Viz zelenou knihu o námořní politice, podkladový dokument č. 8 o mořském výzkumu a budoucí evropské námořní politice – http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/suppdoc_en.html.

¹⁸ Např.: MGE, MARBEF, EUROCEANS, VISIONS.

¹⁹ Např. MARINERA, MARIFISH, AMPERA, BONUS, ECORD, CIRCLE.

jenž napomáhá členským státům při vytváření a financování společných nabídkových řízení, což je krok směřující k provedení článku 169 Smlouvy.

Na druhé straně byly za účelem dosažení konsensu o výzkumných strategiích a politikách v rámci daného průmyslového odvětví zřízeny Evropské technologické platformy²⁰. Zde se vypracovává společná vize budoucnosti, po níž bude následovat strategický výzkumný program, k jehož provedení jsou členové zavázáni.

Strategie využije všechny tyto možnosti dosažení synergií.

Opatření, jež je třeba provést

- (1) Stavět na dosažených výsledcích programů ERA-NET za účelem navržení přeshraničních výzkumných programů;
- (2) usnadnit spojení vnitrostátních veřejných prostředků skrze ERA-NET+;
- (3) provést předběžné kroky směřující k provedení článku 169 Smlouvy, jež budou založeny na stávajících iniciativách;
- (4) koordinovat činnost s dalšími programy Společenství a evropskými programy určenými k financování výzkumu (CIP, fondy politiky soudržnosti, EUREKA, COST);
- (5) stanovit a provádět společné programy.

Komise zejména předloží konkrétní návrhy v letech 2009–2010 pro zjednodušení stávajících opatření ERA-NET. V odůvodněných případech a za podpory příslušných členských států, zváží Komise možnost podpořit mořské výzkumné programy podle článku 169. V dlouhodobém horizontu navrhne v souladu se zásadami a mechanismy stanovenými v příslušném sdělení Komise²¹ společné programy.

4. NOVÉ FORMY ŘÍZENÍ VE VÝZKUMU

Strategie vyžaduje vypracování účinného a inovačního rámce pro řízení ve výzkumu, který bude zahrnovat výzkumné pracovníky, tvůrce politik i veřejnost tak, aby bylo dosaženo sdíleného porozumění a aby mohla být rozhodnutí přijímána na základě kvalitních vědeckých poznatků. Vzhledem ke globální povaze úkolů a k otevřenosti EVP partnerům z jiných částí světa²² bude v tomto rámci hrát důležitou roli mezinárodní rozměr.

Jak tradiční vědecká obec zabývající se mořským a námořním výzkumem, tak technická obec vyjádřily potřebu posílit vzájemný dialog za účelem jasného rozdělení úloh a povinností mezi Evropskou unií, národní orgány veřejné správy a soukromé podniky.

²⁰ Viz technologická platforma WaterBorneTP – <http://www.waterborne-tp.org/>.

²¹ „Směrem ke společnému programování ve výzkumu“, KOM(2008)468.

²² Např. od summitu v Madridu v roce 2002 se na summitech EU-Latinská Amerika a Karibik (LAK) vyzývá k vytvoření tzv. prostoru znalostí EU-LAK.

Kvalitní model řízení postavený na silném a trvalém partnerství výzkumných pracovníků je naprosto nezbytný. Usnadní proces integrace mořské a námořní vědy.

Navrhovaný model řízení by měl:

- dosáhnout dohody zúčastněných stran o strategických otázkách mořského a námořního výzkumu na celoevropské a na regionálních úrovních;
- podporovat mezioborovou spolupráci, přinášet souhrnné vědecké poznatky o mořskou a námořních záležitostech, jakož i šířit výsledky výzkumů a poznatky;
- podněcovat výměny mezi námořní vědou a námořním a mořským průmyslem jako způsoby, jak určit otázky společného zájmu a možnou spolupráci mezi oběma stranami;
- zkoumat způsoby a prostředky, jakými se mohou vědečtí pracovníci podílet na komerčním využívání výsledků pramenících z jejich výzkumu;
- podporovat intenzivní dialog mezi vědeckou obcí a tvůrci politik, přinést větší jednotnost cílů a politických cílů tak, aby se odrazily v politikách;
- posilovat partnerství s třetími zeměmi, především se zeměmi, s nimiž Evropa sdílí mořské pánve s cílem podpořit udržitelnou správu těchto společných vod.

Komise navrhuje zavést nový model řízení výzkumu, a to v podobě „**fóra**“ vytvářejícího „**dlouhodobě udržitelné partnerství**“, které bude sdružovat sítě a všechny hlavní partnery z mořského a námořního výzkumu a příslušných průmyslových odvětví. Úkolem fóra bude:

- průběžně aktualizovat výzkumné priority a zjišťovat nedostatky, a to ve spolupráci se zúčastněnými stranami, členskými státy a orgány Evropské unie, jakož i poskytovat strategické poradenství;
- provádět výzkumné priority se zvláštním zřetelem k novým formám spolupráce, inovačním režimům financování a šíření a využívání výsledků výzkumu;
- ve střednědobém horizontu vypracovat funkci předpovědi.

Strany účastníci se partnerství budou také vyzvány k předložení návrhů na posílení spolupráce s třetími zeměmi, aby byla podpořena účast na mezinárodních výzkumných programech velkého rozsahu. Zvláštní pozornost by měla být věnována oceánografickému výzkumu („blue ocean“) mimo výsotná území států a hlubokomořskému výzkumu. Spolupráce se zeměmi sousedícími s EU by měla být rovněž podporována s cílem definovat společné regionální strategie pro námořní výzkum.

Pro konsolidaci tohoto procesu partnerství Komise předpokládá, že v nadcházejících letech navrhne činnosti zaměřené na vytváření sítí vědeckých obcí zabývajících se mořským a námořním výzkumem. Komise rovněž co nejlépe využije všech dostupných nástrojů k vymezení a podpoře mezinárodní spolupráce se sousedními a dalšími třetími zeměmi při výzkumu, a to v oblastech, kde dosahují špičkových výsledků.

Námořní politika EU musí vycházet z nejlepších vědeckých poznatků o mořských a námořních otázkách. Je třeba, aby byla vytvořena pravidelná zpětná vazba mezi mořskou vědou a námořní politikou. Intenzivní dialog mezi vědeckou obcí a tvůrci námořní politiky, jak uvádí sdělení o integrované námořní politice, by proto měl doplnit popsany partnerský proces v oblasti výzkumu.

Komise v nadcházejících letech posoudí podmínky, za nichž může být takový poradenský mechanismus zahájen.

Dále bude Komise v souvislosti s Evropským námořním dnem pravidelně od roku 2009 pořádat konference se zúčastněnými stranami v oblasti evropského mořského a námořního výzkumu, přičemž bude těžit z podpory řady významných osobností.

5. ZÁVĚRY

Komise vyzývá Radu a Evropský parlament, aby podpořily evropskou strategii pro námořní výzkum, zejména aby:

- podpořily navrhované prostředky a činnosti vypracované s cílem řešit složitý systém oceánů a moří;
- podpořily navrhovaný mechanismus řízení mořského a námořního výzkumu; dále pak
- aby se zavázaly k provedení příslušných činností v rámci své odpovědnosti.

Komise bude sledovat provádění této strategie a bude předkládat pravidelné zprávy o dosaženém pokroku. První zpráva bude předložena nejpozději roku 2012.